

ХУЛОСАИ КОМИССИЯИ ЭКСПЕРТИИ

Шурои диссертатсионии 6D.KOA-048 дар назди Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав вобаста ба қабули диссертатсияи Сафарализода Мубина Сафарали «Асосҳои методи таълими тафриқавии математикаи олӣ дар муассисаи таҳсилоти олии касбӣ», ки ба ҳимоя барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.10. - Назария ва технологияи таҳсилоти касбӣ (фанҳои табиӣ-риёзӣ) (5.3.10.1. - Назария ва технологияи таълимӣ математика) пешниҳод шудааст.

Комиссияи экспертии шурои диссертатсионии 6D.KOA-048 дар назди Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав оид ба диссертатсияи Сафарализода Мубина Сафарали «Асосҳои методи таълими тафриқавии математикаи олӣ дар муассисаи таҳсилоти олии касбӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.10 - Назария ва технологияи таҳсилоти касбӣ (фанҳои табиӣ-риёзӣ) (5.3.10.1. - Назария ва технологияи таълими математика) тибқи қарори шурои диссертатсионӣ аз 11-уми апрели соли 2026 суратмаҷлиси №1 дар ҳайати зерин интихоб карда шуданд:

1. **Сафаров Ҷумабой** - узви шуро, доктори илмҳои физика-математика аз рӯйи ихтисоси 5.3.10.1. - Назария ва технологияи таълимӣ математика (таҳсилоти касбӣ) профессор - раиси комиссия.

2. **Абдурахимов Алимурод Одинаевич** - узви шуро, номзади илмҳои физика-математика аз рӯйи ихтисоси 5.3.10.2. - Назария ва технологияи таълими информатика (таҳсилоти касбӣ) дотсент - узви комиссия.

3. **Ҳоҷаев Амроҳон Мирзоевич** - номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.02. - Назария ва методикаи омӯзишу парвариш (математика), дотсент - узви комиссия.

Комиссияи экспертӣ таҳқиқоти диссертатсионии Сафарализода Мубина Сафаралиро мавриди аз омӯзиши амиқ баррасӣ қарор дода, ба ҳулосае омад, ки таҳқиқоти мазкур ҳамчун кори пурра ва мустақили илмӣ-тахассусӣ аз ҷониби муаллиф ба анҷом расида буда, дар сатҳи баланд ва ҷавобгӯ ба талаботи илмӣ муосир иҷро гардидааст.

Мавзуи диссертатсия ба самтҳои афзалиятноки рушди илму техникаи кишвар мувофиқ буда, натиҷаҳои бадастомада дорои арзиши баланди назариявӣ ва амалӣ мебошанд.

Мазмун ва муҳтавои диссертатсия ва автореферати он ба соҳаи ихтисоси 5.3.10 - Назария ва технологияи таҳсилоти касбӣ (фанҳои

мувофиқ буда, ба самти ихтисоси шурои диссертсионӣ низ мутобиқат мекунад.

Диссертатсияи мазкур аз ҷиҳати муҳтаво ва мазмун ба шиносномаи ихтисоси 5.3.10 - Назария ва технологияи таҳсилоти касбӣ (фанҳои табиӣ-риёзӣ) (5.3.10.1. - Назария ва технологияи таълими математика) мутобиқ мебошад. Ҳамзамон, таҳқиқот ба талаботи феҳристи ихтисосҳо, ки аз рӯи онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дараҷа ва унвонҳои илмӣ дода мешаванд ва бо қарори раёсати Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ шудааст, мутобиқ аст.

Комиссия қайд менамояд, ки рисолаи мазкур ба яке аз масъалаҳои муҳими замони муосир таълими тафриқавии математикаи оӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ бахшида шудааст. Таҳқиқи усулҳои тафриқавӣ ҳамчун равиши инноватсионӣ дар таълими фанни математика, ки ба афзоиши ҳавасмандии донишҷӯён ва рушди устувори қобилиятҳои зеҳнӣ, таҳлили ва эҷодии онҳо мусоидат менамояд, аҳамияти илмӣ ва амалӣ дорад. Албатта, татбиқи чунин усулҳо дар таълими математика ба таҳкими малакаи касбӣ, инкишофи тафаккури мустақил ва пешрафти академии донишҷӯён мусоидат мекунад.

Масъалаи мавриди таҳқиқ дар доираи проблемаҳои актуалии методикаи таълим қарор дошта, ҷавобгӯ ба эҳтиёҷоти замони муосир ва талаботи бозори меҳнат мебошад. Ҳамзамон, ин таҳқиқот ба ҳадафҳои стратегияи миллии рушди маориф ва Барномаи давлатии «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф солҳои 2020-2040» созгор буда, барои мутобиқгардонии натиҷаҳои илмию методӣ ба воқеияти таълими математикаи оӣ ва ниёзҳои муассисаҳои таҳсилоти оӣ равона шудааст. Таҳқиқот аз рӯи мазмуну муҳтаво, равиши илмӣ ва тарзи татбиқи натиҷаҳо ба талаботи муосири соҳаи таҳсилоти касбӣ мутобиқ буда, барои амалишавии мақсадҳои сиёсати илмӣ ва маорифӣ дар самти баланд бардоштани сифати таълим ва касбияти мутахассисони соҳаи математика мусоидат менамояд.

Натиҷаҳои асосии таҳқиқот дар 18 интишороти муаллиф нашр гардиданд, ки аз он 4 мақолаи илмӣ дар нашрияҳои тақризшавандаи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 14 мақолаи дигар дар нашрияҳои мухталиф ва маводи конференсияҳои илмӣ ба таъъ расида мебошад.

Мақсади асосии таҳқиқоти мазкур аз таҳия ва татбиқи тафриқавӣ

ва методии муосири тайёр кардани омӯзгороне, ки метавонанд ба тағйироти ҷорӣ дар низоми маориф ба маънои таҳия ва татбиқи ҳам методҳои умумӣ ва ҳам аҳамияти ташкили раванди таълим дар омӯзиши фанни математика ба роҳ монанд. Дар доираи ҳалли ин масъала, дар таҳқиқот вазифаҳои зерин ба таври мушаххас матраҳ ва амалӣ гардидаанд:

- бо истифода аз маҷмуи маълумоти таърихӣ зерин таҳлилу ҳулосабарорӣ қарор додани дастовардҳо ва мақсаду мароми аз худ намудани донишҳои математикӣ аз нигоҳи рушди рӯзафзуни ҷомеа дар асри XXI, ки маҷмуи ихтирооту навоарӣ маҳз бо истифода ва аз бар намудани донишҳои математикӣ ба роҳ монда мешаванд;

- омӯзиши таҷрибаи ҷаҳонии ба роҳ мондани корҳои таълимӣ-тарбиявӣ омӯзиши фанни математика аз нигоҳи таълими ба донишҷӯ нигаронидашуда, омодагии омӯзгори ояндаи математика тибқи талаботи барномаҳои таҳсилоти ва зоҳир намудани шавқу рағбати онҳо ба омӯзиши фанни мазкур.

- муайян намудани унсурҳои методҳои тафриқавии педагогӣ аз нигоҳи омодасозии омӯзгорони фанни математика дар фазои инноватсионии таҳсилоти олӣ ва омодагии касбии онҳо оид ба татбиқ намудани таҷрибаҳои муосири педагогӣ ва тарбиявӣ-таълимӣ бо назардошти хусусияти хоси таълими фанни математика;

- таҳияи асосҳои методии ташаккули маҳорати тафриқавии омӯзгорони ояндаи фанни математика. Таҳияи меъёрҳои арзёбӣ ва нишондиҳандаҳои ташаккули маҳорати методии педагогӣ.

- гузаронидани озмоиши педагогӣ ва таҳлили натиҷаҳои методҳои тафриқавӣ пешниҳодшуда.

- тавсияҳои илмӣ-амалӣ, таълимӣ-методӣ ва татбиқи онҳо бо истифода аз мазмуну мундариҷаи мавзӯи таҳқиқотӣ ба ташаккули маҳорати педагогии омӯзгорони ояндаи математика равонашуда.

Аҳамияти назариявӣ таҳқиқотро ҷузъҳои таркибии ифодакунандаи асосҳои методи педагогӣ аз лиҳози ташаккули маҳорати педагогии омӯзгорон ва татбиқи амалии онҳо бо истифода аз назария ва амалияи таҳсилоти олии касби муайян гардида, истифодаи таҷрибаи мазкур марҳила ба марҳила нишон дода шудааст; вобастагии ташаккули донишҳои математикии донишҷӯён аз нуқтаи назари ҳамоҳангии онҳо бо рушди зеҳнӣ ва татбиқи методҳои муосири таълимӣ-тарбиявӣ бо инобати зарурати маҳорати педагогӣ оварда шудааст; бо истифода аз тафриқавии математикаи олӣ ва пайдарҳамии ба таҷриба равона шуда

тарз ва усули тафриқавӣ вобаста аз хусусиятҳои хоси таълими бобҳои алоҳидаи фан аз ҷиҳати илмӣ-амалиявӣ зери таҳлил қарор гирифтааст; марҳилаҳои ба инобат гирифтани хусусиятҳои маърифатии донишҷӯён бо назардошти назария ва амалӣ психологияи рушд ва баҳогузори ба дастоварди онҳо ҳамчун заминаи ташаккули донишҳои касбии омӯзгорон дар ҳамоҳангӣ дида баромада шудааст; самаранокии татбиқи таҷрибаҳои муосири методҳои педагогӣ аз лиҳози вобастагии маҳорати педагогӣ ва баҳогузории муваффақияти донишҷӯён ҳамчун заминаи татбиқи Асосҳои методи таълими тафриқавии математикаи олӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ равонашуда исбот карда шудааст; механизми вобастагии ҳавасмандӣ ва таваҷҷуҳи донишҷӯён аз худ намудани донишҳои математикӣ аз лиҳози методҳои педагогӣ ва муайян намудани ҳадафҳои дидактикӣ дар доираи бобҳо ва мавзӯҳои алоҳидаи фанни мазкур муайян карда шуда, аҳамияти татбиқи онҳо дар амал нишон дода шудаанд; асосҳои илмӣ-назариявӣ ва амалӣ татбиқи технологияҳои ба донишҷӯ нигаронидашуда аз лиҳози методҳои педагогӣ ва натиҷагирии таҳсил бо истифода аз таҷрибаи ҷаҳонии таҳсилот оид ба аз худ намудани донишҳои математикӣ асоснок карда шудааст.

Аҳамияти амалии таҳқиқот дар ҳалли чунин масъалаҳо зоҳир мегардад: натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд дар доираи даровардани тағйироту илова ба мазмуну мундариҷаи барномаҳои таълимии фанҳои риёзӣ ва дақиқ, аз ҷумла математика мавриди истифода қарор гиранд; инчунин зимни интиҳоби мазмуну мундариҷаи баҳогузори ба натиҷагирӣ ва салоҳиятнокии касбии донишҷӯён ва истифодаи онҳо дар таҷрибаи педагогии дар як вақт азхуд намудани донишҳои математикӣ ва рушди неруи зеҳнии онҳо ба асос гирифта шаванд; бо истифода аз мазмуну мундариҷаи натиҷаҳои ба дастомада маҷмуи дастурҳои таълимию методӣ, саволномаҳои тестӣ, ташкили маҳфилҳои фанӣ, гузаронидани тренингҳо, мусобиқаҳои зеҳнӣ ва дигар усулҳои фаъоли тафриқавии таълим ба роҳ монда шаванд; пешниҳодҳо ва асоснокнамоии мазмуну мундариҷаи ташаккули маҳорати методҳои омӯзгорони оянда имконият медиҳанд, ки метод ва методҳои муосири ба инобат гирифтани таҷрибаи ҷаҳонии омӯзиши фанни математика ва хусусиятҳои хоси татбиқи онҳо дар амал ба асос гирифта шаванд. Сохтори муқаддима, Мазмун Ва пайдарҳамии бобҳои рисолаи диссертатсионӣ мутобиқ ба талаботи муқарраргардидаи стандартҳои таҳияи корҳои илмӣ таҳия гардида, пайгирии мантиқӣ ва таносуби

методологӣ байни қисматҳои он пурра риоя шудааст. Хулосаҳо ва натиҷаҳои илмӣ бадастовардаи унвонҷӯ дар рисолаи диссертсионӣ бо таҳлили амиқи назариявӣ ва таҷрибаи амалии татбиқи усулҳои таълими математика асоснок гардида, бо далелҳои мӯътамад ва таҳқиқоти эмпирикӣ тақвият дода шудаанд. Маводи пешниҳодгардида пурра ба талаботи Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферати он, ки аз ҷониби Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар шудааст, мувофиқ мебошад.

Хулоса

Мубрамии мавзӯи таҳқиқот, навгониҳои илмӣ, арзишҳои амалии онро ба назар гирифта, комиссияи экспертӣ ба чунин хулоса омад, ки диссертатсияи Сафарализода Мубина Сафарали дар мавзӯи «Асосҳои методии таълими тафриқавии математикаи олӣ дар муассисаи таҳсилоти олии касбӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.10 - Назария ва технологияи таҳсилоти касбӣ (фанҳои табиӣ-риёзӣ) (5.3.10.1. - Назария ва технологияи таълими математика) кори таҳқиқотии мустақилона анҷомёфта буда, ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад ва онро дар шурои диссертатсионии 6D.KOA-048 ба ҳимоя қабул намудан мумкин аст. Комиссияи экспертӣ диссертатсияи Сафарализода Мубина Сафаралиро дар мавзӯи «Асосҳои методии таълими тафриқавии математикаи олӣ дар муассисаи таҳсилоти олии касбӣ» ба ҳимоя барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.10 - Назария ва технологияи таҳсилоти касбӣ (фанҳои табиӣ-риёзӣ) (5.3.10.1. - Назария ва технологияи таълими математика) таҳлил ва муҳокима намуда, чунин қарор қабул кард.

Қарори комиссияи экспертӣ:

1. Диссертатсияи Сафарализода Мубина Сафарали дар мавзӯи «Асосҳои методии таълими тафриқавии математикаи олӣ дар муассисаи таҳсилоти олии касбӣ» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.10 - Назария ва технологияи таҳсилоти касбӣ (фанҳои табиӣ-риёзӣ) (5.3.10.1. - Назария ва технологияи таълими математика), мутобиқ ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, №267 ва бо тағйири иловаҳо аз 26.06.2023, №295) омода гардида,

дар асоси хулосаи комиссияи экспертӣ дар ҷаласаи шурои диссертатсионии 6D.KOA-048 дар назди Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав ба ҳимоя тавсия дода шавад.

2. Пешниҳод мегардад, ки муассисаи пешбари диссертатсия **Донишгоҳи миллии Тоҷикистон** таин карда шавад.

3. Пешниҳод мегардад, ки муқарризони расмӣ диссертатсияи мазкур **Шамсуддинов Файзулло** - доктори илмҳои физика-математика, профессори кафедраи таҳлили математикӣ ва муодилаҳои дифференсиалии Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав ва **Солиев Мирзон Норевич** - номзоди илмҳои педагогӣ, муаллими калони кафедраи методикаи таълими математика ва технологияи иттилоотии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон таъин карда шаванд. Ба нашру паҳнкунии автореферат ва диссертатсия, инчунин барои дар сомонаҳои Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав гузоштани эълон оид ба ҳимоя ва гузоштани матни диссертатсия ва автореферат иҷозат дода шавад.

Раиси комиссияи экспертӣ:

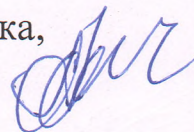
доктори илмҳои физика-математика,
профессор

Сафаров Ҷ.

Аъзои комиссияи экспертӣ:

номзоди илмҳои физика-математика,
дотсент

Абдурахимов А.О

Аъзои комиссияи экспертӣ:

номзадӣ илмҳои педагогӣ,
дотсент

Хочаев А.М.

Сардори шӯъбаи кадрҳо ва КМ-и
ДДБ ба номи Носири Хусрав

Нажмидинов М.М.